

дотримання персоналом Державної Кримінально-виконавчої служби (ДКВС) України визначеного в ст. 5 Кримінально-виконавчого кодексу (КВК) України принципів кримінально-виконавчого законодавства, виконання та відбування покарань та недостатнє розуміння суб'єктами правозастосування їх змісту, а також ролі та місця в механізмі кримінальної відповідальності.

З огляду цього, вибрана тема цієї статті є досить актуальною та такою, що має теоретико-прикладне значення.

Зокрема, у контексті визначення методологічних засад з'ясування поняття принципу диференціації та індивідуалізації покарань ще на одну проблему варто звернути увагу. Мова ведеться про співвідношення принципу диференціації кримінальної відповідальності та індивідуалізації кримінального покарання, що визначений у кримінальному праві України [2, с. 17], та принципу диференціації та індивідуалізації виконання покарань, закріпленого в ст. 5 КВК України [3, с. 104]. При цьому, як зауважив В.М. Петрашев, диференціація та індивідуалізація відповідальності визнаються проявами принципу справедливості в кримінальному праві та мають похідний від принципу справедливості характер [4, с. 17], а в кримінально-виконавчому законодавстві України вони є принципом окремого інституту кримінально-виконавчого законодавства, зокрема такого, який визначає певний вид УВП для конкретних категорій засуджених [5, с. 24]. Поряд з цим варто зазначити, що дана проблема на сьогодні в науці не є розробленою та досконалою. Зокрема, багато питань потребують свого вирішення через відсутність обґрунтованої системи принципів кримінального права та взаємозв'язку між її складовими структурними елементами, необґрунтованість її цілісності та єдності, нездійсненну остаточну класифікацію принципів та її критеріїв, невизначеність понять окремих принципів кримінального права та їх співвідношення з принципами кримінально-правової політики, інших галузей права та низки тому подібних питань [6, с. 58].

Список використаних джерел:

1. Андрюхин Н.Г. Дифференциация уголовной ответственности и наказания несовершеннолетних: Автореф. ... дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Н.Г. Андрюшин. – М., 2002. – 26 с.
2. Дуюнов В.К. Уголовно-правовое воздействие: теория и практика. – М.: Научная книга, 2003. – 520 с.
3. Петрашев В.Н. Гуманизация системы наказаний в советском уголовном праве / В.Н. Петрашев. – Ростов-на-Дону: Изд-во Ростов. ун-та, 1988. – 124 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінально-виконавчого кодексу України / [І. Г. Богатирьов, О. М. Джужа, О. І. Богатирьова, Є. М. Бодюл та ін.] ; за заг. ред. І. Г. Богатирьова. – К. : Атіка, 2010. – 344 с.
5. Скакун О.Є. Реалізація принципу справедливості в процесі призначення покарання у виді позбавлення волі: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Олександр Євгенович Скакун. – Х., 2011. – 226 с.

Пріоритетні напрями реформування правоохоронних органів

Мозоль Н.І., завідувач кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

У сучасних умовах розвитку та з урахуванням обраного державою курсу Україна цілком впевнено може розбудовувати власну систему правоохоронних органів в контексті євроінтеграції. Основним чинником, який покладено в основу подальшого реформування правоохоронних органів має стати питання дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Питання прав і свобод людини і громадянина нині є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики всіх держав світової співдружності. Саме стан справ у зазначеній сфері, практична реалізація прав і свобод є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку держави й суспільства в цілому.

Під правами людини як фундаментальною цінністю правової демократичної державності розуміють правові можливості, надбання, які визнаються невід'ємними від особи, необхідними для її існування й гармонійного розвитку, державою в межах міжнародних стандартів.

Прийняті міжнародним співтовариством принципи і стандарти у галузі прав людини встановлюють верховенство загальнолюдських цінностей над усіма іншими. Вони мають значний вплив як на формування національного законодавства в цілому, так і на окремі його інститути. Основоположні міжнародні документи у цій сфері втілили в собі найпрогресивніші ідеї, вироблені людством протягом багатьох століть. У них в юридичній формі закріплені головні гарантії гідного існування людини, захисту її прав і свобод.

Проте не слід залишати поза увагою і внутрішньодержавні критерії щодо вибору основного чинника реформування правоохоронної системи України. Звичайно, Україна у своїй як внутрішній, так і міжнародній діяльності має спиратися на міжнародні інститути права. Водночас, тотальна імплементація норм міжнародного права у законодавство не повинна мати хаотичний, невпорядкований характер.

Правоохоронна система України потребує негайних докорінних змін. Підготовлений робочою групою проект Концепції реформування органів внутрішніх справ передбачає, що кінцевою його метою постане перетворення системи МВС України в правоохоронне відомство європейського зразка. Багатофункціональність, мілітаризація і ефективна децентралізація управління мають стати основними ознаками оновленого Міністерства.

Стратегічна мета реформування правоохоронної системи полягає у посиленні її дієздатності, узгодженої та відповідальної діяльності різних інститутів виконавчої влади у сфері забезпечення громадського порядку, захисту особи від злочинних посягань, запобігання злочинності та боротьби з нею, досудового слідства, громадянства та міграції, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру та їх ліквідації, охорони важливих державних об'єктів, створення необхідних умов для впровадження в їх діяльність міжнародних стандартів.

Першочерговим завданням сьогодення є формування організаційно-правових засад, які б прискорили процес реформ та забезпечили ефективність правоохоронної діяльності в сучасних умовах. Визначальним тут є формування організаційно-правових основ, які б сприяли реформам та забезпечили у майбутньому значно ефективнішу роботу правоохоронних органів.

Структура Міністерства внутрішніх справ фактично залишається незмінною протягом десятиліть в той час коли злочинність змінюється, стає мобільнішою, поширює свій вплив за межі конкретних адміністративних одиниць та за кордони України і використовує найновіші технології. Старий розподіл структур правоохоронних органів за видами злочинної діяльності себе не оправдовує, оскільки в наші дні торгівля наркотиками поєднується із нелегальним перевезенням не тільки наркотиків та людей, а й з торгівлею людьми. У свою чергу, контрабандисти зброї займаються й відмиванням грошей, а крадіжки з банківської системи поєднуються з податковими злочинами.

Запропонований розподіл функцій Міністерства внутрішніх справ на політичну і професійну дасть можливість створити самостійний орган виконавчої влади з керівництва правоохоронними органами та здійснювати професійну діяльність через керівництво Національної поліції, Національної гвардії, Прикордонної та Міграційної служб, а також Служби з надзвичайних ситуацій діяльність яких не буде залежати від зміни політичного керівництва країни.

Оскільки виконання основної функції поліції, профілактика правопорушень та дотримання правопорядку, планується покласти на дільничного інспектора поліції спільно з патрульною службою, вітчизняна й світова практика дають підстави для того, щоб визнати районні управління поліції головною і найбільш розгалуженою ланкою в системі Міністерства внутрішніх справ.

У той же час оптимізація чисельності особового складу дозволить привести систему правоохоронних органів до стандартів ООН – із існуючих на сьогоднішній день 376 працівників на 100 тисяч населення планується залишити 300, тобто скоротити на 20 відсотків. Скорочення і належне виконання основної функції поліції планується компенсувати створенням муніципальної поліції із подвійним підпорядкуванням на яку буде покладена функція охорони громадського порядку на вулицях міст.

Значним кроком є демілітаризація правоохоронних органів яка, зокрема, відкриває можливість будувати структуру МВС зовсім на інших засадах, а його апарат комплектувати переважно цивільними особами зі статусом державних службовців.

Втілення в життя принципу демілітаризації беззаперечно тягне за собою докорінну зміну в принципах відбору та навчання кадрів правоохоронних органів у вищих навчальних закладах.

Реформування структури Міністерства внутрішніх справ не може бути повноцінною без неупередженого і чіткого визначення структури і мережі відомчої освіти, визначення реальної можливості кожного відомчого вишу забезпечувати належну підготовку фахівців відповідного освітнього рівня, підняття ролі училищ міліції через укріплення них висококваліфікованими науково-педагогічними працівниками, підвищення рівня підготовки

та патріотичного виховання майбутніх правоохоронців, їх впевненості щодо обраної професії, усвідомлення відповідальності перед людьми і державою.

Говорячи про стратегічні принципи, на яких мають ґрунтуватися зміни у відомчій освіті, треба відмовитися від застарілого уявлення про те, що вища освіта може сьогодні готувати фахівців, які готові працювати з отриманим багажем знань все життя. У сучасних умовах вищу освіту потрібно переорієнтувати на вироблення компетенцій, що дають змогу опановувати досить широку довільну множину спеціалізацій в процесі практики та подальшої додаткової освіти.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. – К.: Просвіта, 1996.
2. Закон України «Про вищу освіту». – К.: Правова єдність, 2014.
3. Закон України «Про міліцію»: Відомості Верховної Ради України – 1991. – № 4. – Ст.20.
4. Україна на шляху до Європи / І. Акімова, Д. Біль, Г. Брюгер та ін.; за ред. Л. Хоффмана. – К.: Фенікс, 2001.
5. Капля О.М. Інтеграція міліції України до правоохоронної системи ЄС. // Теорія управління в органах внутрішніх справ: Навчальний посібник / За ред. В.А. Ліпкана; - К.: 2007.
6. Шаун В.І. Чи готова влада до реформування органів кримінальної юстиції? / Юридичний вісник України – 2005, № 36.

Конституційно-правовий статус прокуратури в рамках розбудови Української демократії

Альонкін О.А., доцент кафедри конституційного та міжнародного права НАВС, кандидат юридичних наук

Конституція України, в ст. 121 визначає, що «прокуратура України становить єдину систему», яка покликана виконувати покладені на неї функції [1]. Практично до останнього часу юридичного визначення цього правоохоронного органу нашої держави в національному законодавстві не існувало. Разом з тим, у владному механізмі України прокуратура, протягом багатьох років, виступала як самостійний інститут державного ладу, який реалізовував покладені на нього Конституцією та законами України функції у взаємодії з іншими органами державної влади [2; с.635]. При цьому, на сьогодні, цей правоохоронний орган зосередив у своїх руках потужні важелі впливу на всіх суб'єктів правовідносин як публічного так і приватного права.

Сам термін «прокуратура» (з лат. *procurator* – піклуюць, керую) означає державний орган, що здійснює нагляд за неухильним і своєчасним виконанням законів, забезпечує режим законності та здійснює притягнення до суду порушників кримінального закону. Важливо відмітити, що у низці держав світу прокуратура функціонує в системі органів виконавчої (Данія, Єгипет, Італія) або судової влади (Грузія, Литва), існує у вигляді органу, що підзвітний і підконтрольний вищим колегіальним державно-партійним органам держави (Китай, Куба, Північна Корея), або ж узагалі відсутній (Катар, Кувейт). Утім у переважній більшості країн світу, як і в Україні зокрема, прокуратура не належить до законодавчої, виконавчої чи судової гілок влади. В таких випадках її відносять до самостійної гілки влади, зокрема до контрольно-наглядової, хоча це твердження вимагає свого подальшого обґрунтування [2; с. 635].

Такий погляд на правовий статус органів прокуратури в Україні був актуальним до останнього часу, але у зв'язку з прийняттям нової редакції Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. [3], виникає необхідність для ґрунтовного аналізу та поглибленої характеристики правового статусу органів прокуратури в сучасних Українських реаліях.

В науці конституційного права було прийнято вважати, що прокуратура України – це єдина централізована система органів державної влади, які відповідно до Конституції та законів України здійснює обвинувальну, представницьку, контрольно-наглядову й інші функції в державі [2; с. 636]. У ст. 1 нової редакції Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. зазначається, що «прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави» [3]. Саме у зв'язку з цим основною суттєвою новелою законодавця стосовно статусу цього правоохоронного органу нашої держави є відсутність у новій редакції закону норм, які наділяли б органи прокуратури повноваженнями щодо здійснення прокурорського нагляду